

Пресуда ROTARU против РОМАНИЈА

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ПРЕДМЕТ ROTARU ПРОТИВ РОМАНИЈА

(Барање бр. 28341/95)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

4 мај, 2000 година

Во предметот **Rotaru** против **Романија**,

Европскиот суд за човекови права заседавајќи како Голем судски совет составен од следните судии:

Г. L. WILDHABER, Претседател,

Г-ѓа E. PALM,

Г. A. PASTOR RIDRUEJO,

Г. G. BONELLO,

Г. J. MAKARCZYK,

Г. R. TÜRMEŃ,

Г. J.-P. COSTA,

Г-ѓа F. TULKENS,

Г-ѓа V. STRÁŽNICKÁ,

Г. P. LORENZEN,

Г. M. FISCHBACH,

Г. V. BUTKEVYCH,

Г. J. CASADEVALL,

Г. A.B. BAKA,

Г. R. MARUSTE,

Г-ѓа S. BOTOUCCHAROVA,

Г-ѓа R. WEBER, *ad hoc судија*,

и исто така од г. M. DE SALVIA, записничар,

Заседувајќи на затворена седница на 19 јануари и 29 март 2000 година, ја донесе следната пресуда, која што е усвоена на последно споменатиот датум.

ПОСТАПКА

1. Предметот беше упатен до судот согласно на одредбите применливи пред стапување во сила на Протоколот бр. 11 од Конвенцијата за Заштита на човековите права и основни граѓански

слободи („Конвенција“)¹ од страна на Европската комисија за човекови права („Комисија“) и романецот г. Aurel Rotaru („барател“), на 3 и 29 јуни, 1999 година (член 5 параграф 4 од Протоколот бр. 11 и поранешните членови 47 и 48 од Конвенцијата).

2. Предметот потекнува од барање (бр. 28341/95) против Романија поднесено до Комисијата на 22 февруари, 1995 година согласно поранешниот член 25 од Конвенцијата.

Барателот неведе повреда на неговите права во однос на неговиот приватен живот во врска со чување и користење на Разузничавката служба на Романија на предмет што содржи лични информации и прекршување на неговото право на приод во судот и право на правен лек пред националните органи што можат да донесат одлука на неговото барање за менување или поништување на предметот.

3. Комисијата го прогласи барањето за основано на 21 октомври, 1996 година. Во својот извештај од 1 март, 1999 година (поранешен член 31 од Конвенцијата) таа го изрази своето мислење дека постои повреда на член 8 и 13 од Конвенцијата. Целосниот текст од мислењето на Комисијата е реподуциран како анекс кон оваа пресуда.

4. На 7 јули, 1999 година Советот на Големиот судски совет (одлучи дека предметот треба да биде решен од Големиот судски совет (Правило 100 § 1 од Правилникот на Судот). Г. Vîrsan, судија избран за Романија, кој учествуваше во разгледувањето на предметот од страна на Комисијата, се повлече од заседувањето во Големиот судски совет (Правило 28). Последователно, Романската влада („Владата“) ја назначи г-ѓа R. Weber да заседува како ad hoc судија (член 27 § 2 од Конвенцијата и Прописот 29 § 1).

5. Барателот и Владата дадоа поднесок.

6. Судската расправа беше јавна и се одржа на 19 јануари, 2000 година во Зградата за човекови права во Стразбур.

¹ Забелешка на помошник судијата. Протокол бр. 11 стапил на сила на 1 ноември, 1998 година.

Пред Судот дојдоа:

(а) за Владата

Г-ѓа R. Rizoіou,

Застапник,

Г. M. Selegean, правен советник, министер за правда,

Г. T. Corlătean, управен помошник, Постојана делегација
од Романија во Советот на Европа,

Советници,

(б) за Барателот

Г. I. Olteanu,

Правен застапник,

Г. F. Rotaru

Претставник и син на барателот,

Судот ги слушна адресите на г-ѓа Rizoіou, г. Selegean, г. Olteanu и г. F. Rotaru.

ФАКТИ

1. ОКОЛНОСТИ НА ПРЕДМЕТОТ

A. Осудување на барателот во 1948

7. Барателот, кој е роден во 1921 година, по професија беше адвокат. Сега е во пензија и живее во Bârald.

8. Во 1946 година, откако беше создаден режимот на комунистите, барателот, кој во тоа време бил студент, бил одбиен од началникот на покраината Vasliu за добивање дозвола да издаде два памфлета, „Душата на студентот“ (Sufet de student) и „Протести“ (Proteste) под основ дека тие изразуваат анти-владини елементи.

9. Незадоволен од ова одбивање, барателот напиша два дописа до префектот во кои протестираше против укинување на слободата на изразување од режимот на новата влада. Како резултат на овие дописи, барателот беше уапсен на 7 јули, 1948 година. На 20 септември, 1948 година Народниот суд на Vaslui го обвини барателот со оптужба за навредливо однесување и го осуди на една година затвор.

Б. Правни постапки донесени согласно Законодавен декрет бр. 118/1990

10. Во 1989 година, по падот на комунистичкиот режим, новата влада предизвика да биде донесен Законодавен декрет бр. 118/1990, што гарантираше одредени права на оние кои беа прогонувани од комунистичкиот режим и кои не се вклучиле во фашистичките активности (види параграф 30 подолу).

11. На 30 јули, 1990 година барателот спроведе правни постапки во првостепениот суд во Bârald против Министерството за внатрешни работи, Министерството за одбрана и Покраинското биро за вработување на Vaslui со барање затворската казна донесена во 1948 година да се земе во пресметката на должината од неговиот работен стаж. Тој исто така бараше плаќање на соодветни пензиски права.

12. Судот донесе пресуда на 11 јануари, 1993 година. Помеѓу другото, потпирајќи се на исказите на сведоците повикани од барателот (П.П и Г.Д.), пресудата и сведочењата од Универзитетот на Iași од 1948 година, тој забележа дека помеѓу 1946 и 1949 година барателот бил прогонуван врз политичка основа. Последователно, судот го допуштил неговото барање и му доделил надокнада врз основа на Законодавниот декрет бр. 118/1990.

13. Како дел од својата одбрана, Министерството за внатрешни работи поднесе до судот допис од на 19 декември, 1990 година што го

примило од Романската разузнувачка служба (Serviciul Român de Informații – „the RIS”). Писмото гласи како следи:

„ Како одговор на вашиот допис од 11 декември, 1990 година, ви ги поднесуваме резултатите од нашето разгледување на Аурел Ротару, кој живее во Bârald:

(а) за време на неговите студии на факултетот за природни науки на Универзитетот во Iași горенаведеното лице беше член на Христијанското друштво на студенти, ‘легионерски’ тип¹ на движење.

(б) во 1946 од Канцеларијата за цензорство тој побара дозвола да издаде два памфлета под наслов „Душата на студентот” и „Протести”, но неговото барање беше одбиено поради анти-владините елементи во нив;

(в) припаѓаше во малдата секција на Националната селска партија, како што се гледа од неговиот изказ даден во 1948 година;

(г) не е осудуван и, спротивно на она што тој го тврди, не бил затворен во периодот што го споменува;

(д) во 1946-48 бил повикан од безбедносната служба во неколку наврати поради неговите идеи и испрашуван за своите погледи...”

В. Тужба за обесштетување против RIS /Романска Разузнувачка Служба/

14. Барателот отпочна судска постапка против RIS, наведувајќи дека тој никогаш не бил член на Романското легионерско движење, не бил студент на Факултетот за природни науки при Универзитетот во Iași, туку на Правниот факултет и дека некои од другите информации наведени од RIS во дописот од 19 декември, 1990 година се лажни и клеветни. Согласно одредбите на Законот за граѓанското право за одговорност за

¹ Тоа значи припаѓа на Легијата на Архангел Михаил, екстремно десно крило, националист, анти-семитско и прелиминарно романско движење основано 1927, како брекерско движење од движење со слични тенденции, Лигата на христијанската национална одбрана. Легионерското движење изроди многу политички партии што влијае на политика на Романија во 1930-ите и 1940-ите години.

кривично дело тој побарал оштета од RIS за претрпена нематеријална штета. Тој исто така побарал одлука, непотпирајќи се на никаква посебна законска одредба, RIS да го измени или да го уништи предметот што содржи информации за неговата наводна легионерска припадност.

15. Во пресудата од 6 јануари, 1993 година Првостепениот Суд во Букурешт го одбил барањето на барателот со образложение дека статуторните одредби за кривична одговорност не дозволуваат истото да биде одобрено.

16. Барателот поднел жалба.

17. На 18 јануари, 1994 година Окружниот суд во Букурешт утврди дека информацијата дека барателот бил легионер е лажна. Меѓутоа, тој ја одбил жалбата врз основа на тоа дека RIS не може да се смета за небрежен, бидејќи тој бил само депозитар на оспорени информации и дека ако не постои небрежност не важат правилата за одговорност за прекршочно дело. Судот извести дека информациите биле добиени од Државните безбедносни органи, кои, кога беа расформирани во 1949 година, ги предале на Securitate (Оддел за државна безбедност), што пак понатаму ги предал на RIS во 1990 година.

18. На 15 декември 1994 гдина Апелациониот суд во Букурешт ја одби жалбата на барателот против пресудата од 18 јануари, 1994 со следното ображложение:

„Судот установи дека жалбата на барателот е неоснована. Како статуторен депозитар на архивата на претходните државни бебедносни служби , RIS во дописот бр. 705567/1990 му предаде на Министерството за внатрешни работи информации во врска со активностите на барателот додека тој бил универзитески студент како што е наведено од државната безбедносна служба. Затоа, очевидно е дека судските органи немаат правна надлежност да ги уништат или променат информациите од дописот напишан од RIS, кој е само депозитар на архивата на поранешната Државна безбедносна служба. Со одбивање на неговото барање, судските органи не го повредија член 1 од Уставот ниту член 3 од Законот за граѓанско право туку ја одложија правната постапка во согласност со судските регулативи содржани во Законот за граѓанска постапка.“

Г. Тужба за обезштетување против судиите

19. На 13 јуни, 1995 година барателот поднесе тужба за обезштетување против судиите кои го одбија неговото барање за измена или поништување на предметот. Својата тужба ја основаше врз член 3 од Законот за граѓанско право, во врска со порекнување на правдата, и член 6 од Конвенцијата. Според барателот и Окружниот суд како и Апелациониот суд на Vaslui одбија да ја заведат неговата тужба.

Во врска со ова, барателот поднесе ново барање до Комисијата на 5 август, 1998 година, што беше заведена како предмет бр. 46597/98 и во моментот е на чекање во Судот.

Д. Барање за преиспитување на одлука

20. Во јуни 1997 година Министерот за правда го извести директорот на RIS дека Европската Комисија за човекови права го прогласи сегашното барање на барателот за прифатливо. Како последица на тоа Министерот замоли Директорот на RIS уште еднаш да преиспита дали барателот бил член на легионерското движење и ако тој податок се докаже како невестинит, да го извести барателот за фактот така што тој последователно ќе може да го искористи тоа во секое барање за преиспитување на одлука.

21. На 6 јули, 1997 година Директорот на RIS го извести Министерот за правда дека информациите во дописот од 19 декември, 1990 година за тоа дека барателот бил легионер биле најдени во нивната архива, каде прегледот направен во канцеларијата за безбедност во Iași споменува во уписот 165: Aurel Rotaru, „Студент по природни науки, рангиран и регистриран член на Христијанското здружение на студенти, легионер.“ Директорот на RIS напомена дека прегледот датира од 15 февруари, 1937 година и изрази мислење: ”бидејќи на тој датум г. Rotaru имал само 16

години, неможел да биде студент на Факултетот за природни науки. Поради тоа сметаме дека, за жал, постои грешка што не повела да претпоставиме дека г. Aurel Rotaru од Bârald е истото лице со она кое се појавува во прегледот како член на легионерската организација. Исцрпните проверки направени од нашата институција во покраините на Iași и Vaslui не дадоа други информации за да се потврди дека двете имиња се однесуваат на истото лице.”

22. Копија од тој допис беше испратена до барателот, кој на 25 јули, 1997 година поднесе жалба до Апелациониот суд во Букурешт за преиспитување на неговата одлука од 15 декември, 1994 година. Во своето барање тој побара изјава дека документите што го клеветат се неважечки, оштетување во износ од еден леј во врска со нематеријална штета и надокнада на сите трошоци настанати од почетокот на судската постапка, прилагодени на инфлацијата.

23. RIS предложи барањето за преиспитување на одлука да биде одбиено, сметајќи дека, во контекст на дописот од Директорот на RIS од 6 јули, 1997 година, барањето станало бесцелно.

24. Во крајната одлука од 25 ноември, 1997 година Апелациониот суд во Букурешт ја поништи одлуката од 15 декември 1994 година и ја допушти тужбата на барателот на следниов начин:

„ Во дописот бр. 4173 од 5 јули, 1997 од Романската разузнувачка служба ... се покажа дека во архивта (под бр.53172, том 796, стр. 243) постои преглед што ги дава имињата на членовите на легионерската организација кои не живеат во Iași, упис 165 што го содржи следното:” Rotaru Aurel - студент по природни науки рангиран и регистриран член на Христијанското здружение на студенти, легионер,. Бидејќи барателот имал само 16 години кога жалбата била поднесена на 15 февруари, 1937 година, и бидејќи не посетувал настава на Факултетот за природни науки во Iași, и како што се гледа од проверката во документацијата

што ги дава имињата на членовите на легионерската организација, се чини дека лицето Aurel Rotaru не е во врска со лицето кое живее во Bârald чии лични податоци одговараат на оние од барателот, Разузнувачката служба на Романија смета дека е направена грешка и дека лицето наведено во тужбата не е барателот.

Со оглед на овој допис, Судот смета дека тој ги задоволува барањата на член 322-5 од Законот за граѓанска постапка, бидејќи тој е таков што целосно ги менува претходно установените факти. Документот содржи поединици што не е можно да се достават во ниту една претходна фаза од постапката поради причини што се вон контрола на барателот.

Поради тоа, датумот кога бил формиран *Securitate* и начинот на кој биле организирани поранешните безбедносни служби не претставуваат релевантен фактор. Слично на тоа, иако вистинит, ирелевантен е и фактот дека Разузнувачката служба на Романија е само депозитор на архивата на претходните безбедносни служби. Она што е важно е фактот дека дописот бр. 705567 од 19 декември, 1990 година од Разузнувачката служба на Романија (Воена единица бр. 05007) содржи податоци што не се поврзани со барателот, така што информацијата од тој допис е неточна во однос на него, и ако се одржи сериозно би го повредила неговото достоинство и чест.

Во врска со горе изнесеното и согласно на горенаведената статуторна одредба, барањето за преиспитување на одлука е праведно и треба да се допушти. Со тоа следи дека претходните одлуки од овој предмет мора да се поништат, а поднесената тужба на барателот се дозволува”.

25. Судот не донесе никаква одлука во врска со оштетувања или трошоци.

II. ПРИМЕНЛИВ ДОМАШЕН ЗАКОН

A. Устав

26. Применливите одредби од Уставот гласат како следи:

Член 20

“(1) Уставните одредби за правата и слободите на граѓаните ќе се толкуваат и применуваат согласно Општата декларација за човековите права заедно со спогодби и договори во кои Романија учествува.

(2) Во случај на конфликт помеѓу спогодбите и договорите за основните човекови права во која учествува и Романија и домашниот закон, ќе преовлада меѓународната документација.”

Член 21

“(1) Секој може да поднесе барање до судовите за заштита на своите права, слободи и правни интереси.

(2) Примената на ова право не се ограничува со ниту еден статут.”

Б. Граѓански закон

27. Важечките одредби од Граѓанскиот закон гласат како следи:

Член 3

„ Судија кој одбива да пресудува, под изговор дека законот е нем, нејасен или непотполн, може да биде оптужен под клеветата за порекнување на правдата.”

Член 998

„ Секое дело сторено од лице што предизвикува оштета на друго лице треба да му понуди надокнада на штета на лицето на кое поради нанесената штета станал одговорен за истото.”

Член 999

„ Секој ќе биде одговорен за штетата што ја нанел не само преку своето дело туку и поради недејствување или небрежност.”

В. Закон за граѓанска постапка

28. Важечката одредба од Законот за граѓанска постапка гласи:

Член 322-5

„ Може да се достави барање за преиспитување на крајната одлука..... онаму каде што писмената евиденција е задржана од спротивната страна или не е можно да се достави поради причина вон контрола на странките што е увидено по доставувањето на одлуката...”

Г. Декрет бр. 31 од 1954 за физички и правни лица

29. Важечките одредби од Декретот бр. 31 од 1954 година за физички и правни лица гласи:

Член 54

„(1) Секој оној чие што правона чест, репутација... или било кое друго не економско право е повредено може да се обрати до судовите за судска забрана на делото што ги повредува горенаведените права.

(2) Слично на тоа. Секој кој станал жртва на таква повреда на правата може да бара од судовите да му наложи на лицето одговорно за незаконско дело да превземе мерка што судот смета дека е потребна, со цел да ги обесштети неговите права.”

Член 55

„ Ако лице одговорно за незаконско дело не го изврши она што е должен да го стори во дозволеният временски период како би го обесштетил повреденото

право, судот може да изрече пресуда за плаќање периодична парична казна на државата...”

Д. Законски декрет бр. 118 од 30 мај, 1990 за доделување на одредени права на политички прогонети лица од диктаторскиот режим установен на 6 март, 1945 година.

30. Во документираното време, важечките одредби од Законскиот декрет бр. 118/1990 гласат:

Член 1

„ Следните периоди ќе се земат во предвид при одредување на работниот стаж и ќе се сметаат во пресметување на пензија како и други права што произлегуваат од работно искуство: периоди во кои лицето, после 6 март, 1945 година, поради политички причини-

(а) отслужувал казна затвор со крајната судска одлука или бил притворен до судење поради политички прекршоци;

...”

Член 5

„ Одбор составен од претседател и најмногу шест други членови ќе се постави во секоја земја со цел да утврдува дали се задоволени барањата поставени во член 1...

Претседателот мора да биде правно квалификуван. Одборот ќе вклучува два претставника од одделите за вработување и социјална грижа и најповеќе четири претставници од здруженијата на претходните политички противници и жртви на диктаторството.

Член 6

„Лицата зо кои станува збор можат да утврдат дека тие ги задоволуваат условите наведени во член 1 со помош на службена документација издадена од релевантните органи или ... од било кој друг материјал со доказна вредност.

Член 11

„Одредбите од овој декрет нема да важат за лица кои се обвинети за кривично дело против човештвото или за оние во врска со кои е установено, со помош на постапката наведена во член 5 и 6, дека се вмешани во фашистички активности во рамките на фашистички организации.”

Ѓ. Закон бр. 14 од 24 февруари 1992 година за организацијата и работењето на Разузнувачката служба на Романија

31. Важечките одредби на Законот бр. 14 од 24 февруари, 1992 година за организацијата и работењето на Разузнувачката служба на Романија, што беа објавени во Службен весник на 3 март, 1992 година гласат:

Член 2

„Разузнувачката служба на Романија ќе ги организира и изврши сите активности предвидени за собирање, верификување и користење на информации потребни за откривање, превенција и спречување на дејствија, кои според законот, претставуваат закана за националната безбедност на Романија.”

Член 8

„Разузнувачката служба на Романија е овластена да располага и искористува секакви соодветни ресурси со цел, да обезбеди, верифицира, класифицира и чува информации што влијаат на националната безбедност, согласно законот.”

Член 45

„ Сите меѓународни документи на Разузнувачката служба на Романија ќе бидат во тајност, ќе се чуваат во нејзината сопствена архива и ќе може да се консултираат само со согласност на Директорот, како што е предвидено со законот.

Документацијата, податоците и информациите што припаѓаат на Разузнувачката служба на Романија ќе бидат издадени во јавност после четириесет годишен архивен престој.

Разузнувачката служба на Романија, со цел да ги сочува и искористи, ги превзема сите архиви со национална безбедност што припаѓале на поранешните разузнувачки служби на територијата на Романија.

Архиви со национална безбедност на претходниот *Securitate* нема да се издаваат во јавност се до после 40 години од донесувањето на овој Закон.”

Е. Закон бр. 187 од 20 октомври, 1999 година за приод на граѓаните во персоналните досиеа што постојат за нив кај *Securitate*, усвоен со намера да ја открие природата на организацијата како политичка полициска сила

32. Важечките одредби на Законот бр. 187 од 20 октомври, 1999 год. што стапи во сила на 9 декември, 1999 год. гласат како следи:

Член 1

„(1) Сите граѓани на Романија, и сите странци кои добиле романско државјанство од 1945, имаат право на преглед во своите досиеа кај органите на *Securitate*... Ова право ќе биде остварено на барање и ќе овозможи досието да биде прегледано и да се направат копии од секој документ во него или документ поврзан со неговата содржина.

(2) Понатаму, секое лице кое е предмет на досието, поради кое се смета дека тој или таа биле под присмотра на *Securitate*, ќе има право, на барање, да го дознае идентитетот на претставниците или соработниците на *Securitate* кои придонеле за документите да бидат во досието.

(3) Ако пинаку не е наложено со законот, правата од параграфите (1) и (2) ќе бидат достапни на преживеаните брачни другари и роднини до втор степен вклучувајќи ги и умрените.”

Член 2

„(1) Со цел да се обезбеди право на приод до информациите од јавен интерес, сите државјани на Романија..., медиуми, политички партии... ќе имаат право да бидат информирани дали некој од лицата што се вработени на долунаведените работни места или бараат да бидат тоа, се претставници или соработници на *Securitate*:

- (а) Претседателот на Романија;
- (б) член на Парламентот или Сенатот

...”

Член 7

„ Националниот совет за Студијата на Архивот на *Securitate*...(понатаму во текстот „Совет”) со главно седиште во Букурешт, ќе биде поставен да ги применува одредбите на Законот.

Советот ќе претставува самостоен орган со правен карактер и ќе биде под надзор на Парламантот. ...”

Член 8

„ Советот се состои од колегиум со единаесет членови.
Членовите на колегиумот на Советот ги назначува Парламентот , на предлог на парламентарни групи, согласно политичкиот состав на два Совета ... со мандат од шест години, со можност за продолжување.

Член 13

„(1) Корисниците на овој Закон можат согласно параграф 1(1) да бараат од Советот-

(а) да им дозволи да ги прегледаат досиеата составени од *Securitate* се до 22 декември, 1989 година;

(б) да издава копи од овие досиеа ...;

(в) да издава потврди за членство или нечленување во *Securitate* и за соработка или несоработка со него;

...”

Член 14

„(1) Содржината на потврдите од параграф 13 (1)(в) можат да бидат под приговор од колегоумот на Советот...”

Член 15

„(1) Правото на приод кон информациите од јавен интерес ќе биде применето со доставување на барање испратено до Советот. ...

(4) Како одговор на барањата од параграф 1, Советот ќе ја провери евиденцијата со која располага, во било каква форма, и веднаш ќе издаде потврда...”

Член 16

„(1) Секој корисник или лице за кого се бара проверка може да приговара пред колегоумот на Советот за сертификатот издаден под параграф 15...

Одлуката на колегиумот може да биде оспорувана пред Апелациониот суд...”

ЗАКОН

I. ПРЕЛИМИНАРНИ ПРОГОВОРИ НА ВЛАДАТА

А. Жртвен статус на барателот

33. Како свој примарен поднесок, Владата се заложи - како што стори и пред Комисијата - барателот повеќе да не може да се жали дека претставува „жртва“ на повреда на Конвенцијата согласно содржината на член 34. Таа нагласи дека барателот го добил случајот во Апелациониот суд во Букурешт, бидејќи истиот тој суд во својата пресуда од 25 ноември, 1997 година, ги прогласил за невачечки поединостите содржани во дописот од 19 декември, 1990 година од Службата за разузнавање на Романија (*Serviciul Român de Informații* „RIS“), а според мислењето на Владата, единственото повредување на правата на барателот произлегуваат од тој допис. Во секој случај, продолжува Владата, на барателот сега му беше достапна постапката воспоставена со бр. 187 од 20 октомври, 1999 година, што му ги овозможи сите заштити барани од Конвенцијата за заштита на неговите права.

34. Барателот бараше од Судот да продолжи да го разгледува предметот. Тој образложи дека околностите што довеле до барањето не се променети коренито следејќи ја одлуката од 25 ноември, 1997 година. Прво, самиот факт на признавање, по прифаќањето на одлуката на Комисијата, дека направената грешка не може да биде адекватно надокнадена колку што изнесува повредата на Конвенцијата. Второ, тој се уште нема приод кон своето тајно досие, што не само што го чува RIS туку и го искористува. Последователно, не треба да се исклучи дека и после одлуката од 25 ноември, 1997 година RIS сеуште може да ги искористува информациите за тоа дека барателот, како што може да се претпостави, бил легионер како и секоја друга информација од неговото досие.

35. Судот постојано повторува, во врска со жртвата, дека едно лице, под одредени околности, може да се жали дека претставува жртва на повредување настаната од самото постоење на тајни мерки или од законодавството што дозволува тајни мерки, без да наведе факти дека

таквите мерки биле применети за него (види пресуда *Klass and Others* против Германија од 6 септември, 1978 година, серија А бр. 28, стр. 18-19, § 34). Понатаму, „одлука или мерка поволна за барателот во принцип не е доволна да го исклучи од неговиот статус на „жртва“ ако националните власти не го потврдат тоа, изричито или суштински, а потоа да обезбедат надокнада за прекршување на Конвенцијата” (види пресуда *Armutg* против Франција од 25 јуни 1996 година, Известувања за пресуди и одлуки 1996-III, стр. 846, § 36 и *Dalban* против Романија [GC], бр. 2811/95, § 44, ECHR 1999-VI).

36. Во овој случај Судот известува дека се жалел на држење на таен регистер со информации за него, чие постоење било јавно откриено за време на судската постапка. Тој смета дека врз основ на ова може да се жали дека е жртва на повреда на Конвенцијата.

Судот исто така известува дека во пресудата од 25 ноември 1997 година Апелациониот суд во Букурешт открил дека поединостите наведени во дописот од 19 декември, 1990 година за наводниот факт дека барателот бил легинер бил лажен, со тоа што веројатно тие го поврзале со некој кој има исто име, па ги прогласиле истите за неважечки.

Претпоставувајќи дека може да се смета дека пресудата тоа го сторила, до извесна граница, обезбедила надокнада за барателот за постоењето на неговото досие со информации што се покажале неточни, Судот зема став дека таквата надокнада е само делумна и дека во секој случај недоволно е, според судската пракса да му се одземе статусот на жртва. Независно од горенаведените мислења за него како жртва, поради поседување на тајно досие, Судот особено укажува на следните фактори.

Информацијата дека барателот наводно бил легионер очевидно сеуште е внесена во досиеата на RIS и не се споменува пресудата од 25 ноември, 1997 во досието за кое станува збор. Понатаму Апелациониот суд не изрази гледиште - и не беше овластен да го стори тоа- за фактот дека RIS

е овластен од законодавството на Романија да држи и искористува досиеа отворени од претходните разузнувачки служби, а содржеле информации за барателот. Главната жалба до Судот поднесена од барателот беше дека домашниот закон не го навел со доволна прецизност начинот на кој RIS треба да ја извршува работата и не обезбедува за граѓаните ефективен правен лек пред националните власти.

Најпосле, Апелациониот суд во Букурешт во својата пресуда од 25 ноември, 1997 година не донесе одлука за побарувањето на барателот за надокнада на нематеријална штета како и за трошоците и давачките.

37. Според Законот бр. 187 од 20 октомври, 1999 година, на кој се потпирала Владата, со оглед на околностите за овој предмет Судот смета дека тој не е релевантен (види параграф 71 подолу).

38. Судот заклучува дека барателот може да се обжали дека е „жртва“ за целите на член 34 од Конвенцијата. Затоа приговорот мора да биде одбиен.

Б. Исцрпеност на домашни правни лекови

39. Владата исто така утврди дека барањето е неприфатливо за неуспевање на исцрпување на домашните правни лекови. Таа бразложува дека барателот имал правен лек што не го искористил, имено дејствие засновано на Декрет бр. 31/1954 за физички и правни лица, согласно на кој Судот може да нареди секаква мерка за да спречи повреда на репутација на лице.

40. Судот заклучува дека постои блиска врска помеѓу аргументите на владата за оваа точка и основаноста на притужбата на барателот под

член 13 од Конвенцијата. Согласно на тоа, тој го придружува приговорот кон законските права на странката (види параграф 70 подолу).

II. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 8 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

41. Барателот приговори дека RIS ги држи и во секој момент може да ги искористи информациите за неговиот приватен живот, а некои од нив се лажни и клеветни. Тој ја наведе повредата на член 8 од Конвенцијата која гласи:

„ 1. Секој има право на почитување на неговиот семеен и приватен живот, на својот дом и кореспонденција.

2. Не треба да постои мешање од страна на јавните власти со примената на овие права освен на оние што се во согласност со законот и потребни се за демократското општество за интересите на националната безбедност, јавна безбедност или економскиот добробит на земјата, за спречување на неред и криминал, заштита на здравје и морал, или за заштита на правата на слобода на другите.”

A. Применливост на Член 8

1. Владата негира дека се применил Членот 8, тврдејќи дека информациите во дописот на Романската Разузнавачка Служба од 19 декември 1990 не се однесувале на приватниот живот на барателот туку на неговиот јавен живот. Со тоа што одлучил да се впушти во политички активности и објавувал памфлети, барателот имплицитно се откажал од своето право на “анонимност” што е својствено за приватниот живот. Што се однесува до неговото испрашување од страна на полицијата и неговото криминално досие, тие биле јавни информации.

2. Судот повторил дека чувањето на информации што се однесуваат на приватниот живот на некое лице во таен регистар и пуштањето на

таквите информации се во согласност со Член 8 § 1 (види Леандер против Шведската пресуда од 26 март 1987, Серија А бр. 116, страница 22 § 48).

Почитувањето на приватниот живот исто така треба до одреден степен да го опфати и правото да се воспоставуваат и развиваат односи со други човечки суштества: понатаму, не постои причина да се оправда исклучувањето на активности од професионална или деловна природа од поимот на “приватен живот” (види пресуда Нимиц (Niemitz) против Германија од 16 декември 1992, Серија А бр. 251-Б, страница 33-34, § 29, и пресуда Халфорд против Велика Британија од 25 јуни 1997, *Извештаји* 1997-III, стр. 1015-16, §§ 42-46).

Судот веќе ја нагласи сличноста на ова нашироко објаснување со онаа од Повелбата на Советот на Европа од 28 јануари 1981 за Заштита на личности во врска со автоматска обработка на лични податоци, кои стапија во сила на 1 октомври 185 и чија цел е “да се обезбеди... за секое лице... почитување на неговите права и основни слободи, а особено неговите права на приватност во однос на автоматска обработка на лични податоци поврзани за него” (Член 1), таквите лични податоци се дефинирани во Член 1 како “било каква информација која што се однесува на утврдено лице или што може да се утврди “ (види *Аман против Швајцарија*[GC], бр. 27798/95, § 65 Европски суд човекови права (2000-II).

Уште повеќе, јавната информација може да подпадне во делокругот на приватниот живот каде што таа систематски се собира и се чува во архиви од овластени лица. Исто така таму се чува таква информација и за далечното минато на секое лице.

2. Во овој случај Судот напоменува дека писмото на РРС од 19 декември 1990 содржело разни видови на информации за животот на барателот, особено од време на неговите студии, неговите политички активности и неговото криминално досие, од кои некои биле собрани од пред повеќе од педесет години. По мислење на Судот, таква информација, која што систематски се собирала и чувала во архива од агенти на државата, спаѓа во делокругот на “приватен живот” согласно Членовите 8

§ 1 од Конвенцијата. Тоа е уште повеќе така во овој случај бидејќи дел од информациите е објавен како погрешен и веројатно го повредува угледот на барателот.

Поради тоа се применува Членот 8.

Б. Почитување на Член 8

1. Дали имало мешање

3. Во поднесокот на Владата, требало да бидат исполнети три услова пред да можело да се каже дали имало мешање што се однесува до почитување на приватен живот: информациите морале да се чуваат за тоа лице; користење морало да се прави од тоа; и морало да биде невозможно таквото лице да го побие тоа. Во конкретниов случај, и чувањето и користењето на информациите за барателот се случило пред Романија да ја ратификува Конвенцијата. Што се однесува до невозможноста за побивање на информациите, Владата тврди дека, во спротивно, му било дозволено на барателот да ги побие неистинитите информации но тој не ги искористил соодветните правни лекови.

4. Судот нагласува дека и чувањето на информации од државни служби поврзани со приватниот живот на лицето и користењето и одбивањето да се даде можност за тоа да биде побиено претставува мешање во однос на почитување на приватен живот согласно Член 8 § 1 од Конвенцијата (види ги следните пресуди: Леандер цитиран погоре, параграф 22, § 48; Коп против Швајцарија, 25 март 198, *Извештаји* 1998-II, параграф 540, § 53; и *Аман* цитиран погоре, §§ 69 и 80).

Во конкретниот случај јасно е од писмото на РРС од 19 декември 1999 дека РРС ги држел информациите за приватниот живот на барателот. Освен тоа на писмото несомнено му претходи стапувањето во сила на Конвенцијата што се однесува на Романија на 20 јуни 1994, Владата не поднела дека РРС престанала да држи информации за приватниот живот на барателот после тој датум. Судот исто така забележува дека се

користеле дел од информациите после тој датум, на пример во врска со барањето за преиспитување што довело до одлука на 25 ноември 1997.

Бидејќи чувањето на таа информација и нејзиното користење, што било споено со одбивање да му се овозможи на барателот можност да го побие тоа, се доведува во прашање мешањето во неговото право за почитување на неговиот приватен живот како што се гарантира со Член 8 § 1.

2. Оправдување за мешање

5. Главното прашање што се покренува е дали мешањето на таков начин е оправдано согласно параграф 2 од Член 8. Тој параграф, бидејќи предвидува исклучок на право гарантирано со Конвенцијата, треба да се тумачи детално. Се додека Судот признава дека тајните служби можат легитимно да постојат во едно демократско општество, тој побива дека овластувањата за тајно надгледување на граѓаните се толерира согласно Конвенцијата само до извесна граница доколку е изричито потребно за заштита на демократските институции (види цитирана пресуда погоре, Клас и останатите, параграф 21, § 42).

6. Доколку не се крши Членот 8, таквото мешање може да биде “во согласност со законот”, продолжува со легитимната цел согласно параграф 2 и, уште повеќе, да биде потребно во едно демократско општество за да се постигне таа цел.

7. Владата сметала дека мерките за кои станува збор биле во согласност со законот. Предметните информации биле обелоденети од РРС со процедура дадена во Судската Одлука бр. 118/1990, која што била замислена да им овозможи оштета на лицата прогонувани од комунистичкиот режим. Според условите на Член 8 од таа судска одлука, никаква мерка за оштета не би можело да се додели на лица кои биле вклучени во фашистички активности.

8. Во поднесокот на барателот, чувањето и користењето на досието за него не биле во согласност со законот, бидејќи домашниот закон не бил доволно прецизен за да им даде до знаење на граѓаните во какви

околности и во кои услови државните власти имале овластување да ги архивираат информациите за нивниот приватен живот и да ги користат. Понатаму, домашниот закон не го дефинирал доволно прецизно начинот на практикување на тие овластувања и не содржел никакви заштити од злоупотреби.

9. Комисијата сметала дека домашниот закон не ги дефинирал со доволна прецизност околностите во кои Романската служба за разузнавање можела да архивира, пушта и користи информации поврзани со приватниот живот на барателот.

10. Судот го побива нејзиниот утврден закон, согласно кој изразот “во согласност со законот” не само што бара оспорената мерка да има некаква основа во домашниот закон, туку исто така таа да се однесува на квалитетот на законот што се разгледува, барајќи да му биде достапен на предметното лице и да биде предвидлив за неговите ефекти (види, најпоследна власт, *Аман* цитиран погоре, § 50).

11. Во конкретниот случај Судот забележува дека Член 6 од Судската одлука бр. 118/1990, на кој Владата се потпира како на основа за оспорената мерка, му дозволува на секого да докаже дека тој ги исполнува барањата за одредени права што му се дадени, со помош на официјални документи издадени од релевантните власти или некој друг материјал со докажана вредност. Меѓутоа, одредбата не го поставува начинот во кој таквиот доказ може да се постигне и не и дава на Романската служба за разузнавање никакво право да собира, чува и пушта информации за приватниот живот на едно лице.

Судот поради тоа треба да одреди дали Законот бр. 14/1992 за организирање и работење на Романската разузнавачка служба, што исто така зависело од Владата, може да пропише правен основ за овие мерки. Во таа смисла, тој забележува дека законот за кој што станува збор ја овластува Романската разузнавачка служба да собира, чува и да користи информации кои што влијаат на националната безбедност. Судот има сомнежи во однос на важноста на националната безбедност од

информациите што се чувани за барателот. Сепак, тој повторува дека примарно за националните власти, особено судовите, е да го толкуваат и применуваат домашниот закон (види ја пресудата Коп што е цитирана погоре, п. 541, § 59) и забележува дека во својата пресуда од 25 ноември 1997 Букурешкиот Апелациски Суд потврдил дека било законски Романската служба за разузнавање да ја држи оваа информација како депо за архивите на поранешните безбедносни служби.

Бидејќи тоа е така, Судот може да заклучи дека чувањето информации за приватниот живот на барателот имало правен основ во Романскиот закон.

12. Што се однесува до достапноста на законот, Судот го гледа тоа барање како да е исполнето, гледајќи дека Законот бр. 14/1992 бил објавен во Службен весник на Романија на 3 март 1992. Што се однесува до барањето за предвидливоста, Судот повторува дека едно правило е “предвидливо” ако тоа се формулира со доволна прецизност за да му овозможи на секој поединец – ако се јави потреба со соодветен совет – да го контролира своето поведение. Судот ја нагласи важноста на овој концепт во врска со тајниот надзор во следните услови (види пресуда Малоне против Велика Британија од 2 август 1984, Серија А бр. 82, п. 32 § 67, повторено во *Аман* што е цитиран погоре, § 56):

“Судот треба да го повтори своето мислење дека фразата “во согласност со законот” не се навраќа само на домашниот закон туку исто така се однесува на квалитетот на ‘законот’, барајќи тој да биде компатибилен со правната норма, која што изразито е спомната во преамбулата на Конвенцијата...Фразата на тој начин се подразбира – и ова следи од предметот и целта на Член 8 – дека мора да постои мерка на правна заштита во домашниот закон од своеволни мешања на државните власти со права заштитени со параграф 1.... Особено онаму каде што моќта на извршителот се практикува во тајност, ризиците од самоволност се евидентни ...

... Бидејќи имплементацијата во смисол на мерките за тајниот надзор на комуникации не е отворена за внимателно испитување од предметните поединци или јавноста на широко, би била спротивна на правната норма за

легалната дискреција што му е дадена на извршителот да биде изразена во смисол на неограничена со закон. Следствено на тоа, законот треба да го наведува делокругот на секоја таква дискреција доделена на компетентни власти и начинот на неговото практикување со доволна јаснотија, во однос на легитимната цел на мерката за која што се зборува, за да му се даде соодветна заштита на поединецот од самоволно мешање.”

13. “Квалитетот” на правните правила што зависеле во овој случај треба поради тоа внимателно да се испита, со цел, за да се утврди дали домашниот закон утврдува доволна прецизност на околностите во кои Романската разузнувачка служба можела да собира и користи информации за приватниот живот на барателот.

14. Судот забележува во врска со ова дека дел 8 од Законот бр. 14/1992 вели дека информации кои влијаат на национална безбедност можат да се собираат, бележат и архивираат во тајни архиви.

Нема одредба од домашниот закон, меѓутоа, која утврдува некакви ограничувања во примената на тие овластувања. Така, на пример, напред спомнатиот Закон не го дефинира видот на информацијата што може да се снимат, категориите на луѓето против кои можат да се превземат мерки за надзор како што се собирање и чување на информации, околностите во кои можат да се превземат такви мерки или постапката која треба да се проследи. Исто така, Законот не предвидува граници на старост на информации што се чуваат или должина на време до кога тие можат да се чуваат.

Член 45 од Законот ја овластува Романската служба за разузнување да го превземе чувањето и користењето на архивите што им припаѓале на поранешните служби за разузнување што работеле на Романска територија и и овозможува контрола на документите на разузнувачката служба со согласност на директорот.

Судот забележува дека овој член не е експлицитен, нема детална одредба за лицата што се овластени да ги консултираат архивите, природата на досиејата, процедурата што треба да се проследи или

користењето што може да се направи за информациите на тој начин добиени.

15. Тој исто така наведува дека иако член 2 од Законот ги овластува релевантните власти да дозволат мешања што се потребни за да се спречат и да се намалат заканите за националната безбедност, причината која што дозволува такви мешања не е дадена со доволна прецизност.

16. Судот треба исто така да биде задоволен дека таму постојат адекватни и ефикасни заштити од злоупотреба, бидејќи еден систем на таен надзор кој што е моделиран за заштита на националната безбедност повлекува ризик на поткопување или дури рушење на демократијата заради нејзината одбрана (види пресуда Клас и Останатите што е цитирана погоре, страница 23-24, §§ 4-50).

За да системите на таен надзор бидат усогласени со Член 8 од Конвенцијата, тие треба да содржат заштити утврдени со закон кои се применуваат на контролата на релевантните активности на службите. Процедурите за контрола треба да ги следат вредностите на едно демократско општество колку што е можно поверно, особено правната норма, која исклучително се однесува на Преамбулата на Конвенцијата. Правната норма потврдува, *меѓудругото*, дека мешањето на извршната власт со поединечни права кои треба да бидат подложни на ефикасна контрола, која секако треба да ја врши судската власт, како последно средство, бидејќи судската контрола овозможува најдобри гаранции на независност, објективност и прописна процедура (види пресуда цитирана погоре Клас и Останатите, стр. 25-26, § 55).

17. Во конкретниот случај Судот забележува дека Романскиот систем за собирање и архивирање на информации не дава такви гаранции, нема процедура за контрола дадена со Закон бр. 14/1992, дали додека мерката наложена е во сила или е после тоа.

18. Поради тоа, Судот смета дека домашниот закон не наведува разумна јасност за делокругот и начинот на практикување на релевантната дискреција дадена на државната власт.

19. Судот заклучува дека држењето и користењето на информации за приватниот живот на барателот од страна на Романската разузнувачка служба не биле “во согласност со законот”, факт кој што доволно претставува кршење на Членот 8. Понатаму, во конкретниот случај тој факт го спречува Судот да ја разгледа легитимноста на целта спроведена со мерките што се наложени и кои утврдуваат дали тие биле – под претпоставка дека целта била легитимна – “неопходни во едно демократско општество”.

20. Таму има прекршување на Член 8.

III. НАВОДНО ПРЕКРШУВАЊЕ НА ЧЛЕНОТ 13 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

21. Барателот се пожали дека немањето на никаков правен лек пред една државна власт која што можела да пресуди за неговото барање за уништување на досието кое што содржи информации за него и измената на неточната информација била спротивна на Член 13, кој вели:

“Секој чии права и слободи утврдени во Конвенцијата се прекршени ќе имаат ефикасен правен лек пред државната власт и покрај тоа што прекршувањето го извршиле лица кои работеле како на службена функција.”

22. Владата оспоруваше дека барателот добил сатисфакција со пресудата од 25 ноември 1997, во која деталите што се содржат во писмото на Романската разузнувачка служба од 19 декември 1990 се прогласени како ништавни и неважечки. Што се однесува до уништување или изменување на информацијата во досието што го држи Романската разузнувачка служба, Владата сметала дека барателот не го одбрал соодветниот правен лек. Тој можел да поднесе тужба врз основа на Одлуката бр. 31 од 1954, Член 54 § 2 со која се овластува судот да наложи некаква мерка за повторно враќање на прекршеното право, во конкретниот случај правото на барателот за неговата чест и углед.

Владата понатаму нагласи дека барателот можел да се потпре на одредбите од Законот бр. 187 од 1999 за да се испита досието отворено за

него од страна на *Секуритате*. Согласно членовите 15 и 16 од тој Закон, барателот можел да му ја докаже на судот вистината за информацијата во неговото досие.

23. По мислење на Комисијата, Владата не успеала да покаже дека имало во Романскиот закон правен лек што бил во сила како и во закон и му овозможила на барателот да се жали за прекршување на Членот 8 од Конвенцијата.

24. Судот повтори дека постојано се толкува Членот 13 како правен лек во домашниот закон само во однос на жалби кои можат да се гледаат како “спорни” во поглед на Конвенцијата (види, на пример, *Чакици (Çakıcı) против Турција* [GC], бр. 23657/94, § 112, Европски Суд за Човекови Права 1999-IV). Членот 13 ја гарантира расположивоста на национално ниво на правен лек за спроведување на суштината на правата и слободите по Конвенцијата во било каква форма што може да се случи да бидат обезбедени во домашен легален ред. Овој Член поради тоа бара одредбата за домашен правен лек кој им дозволува на “компетентните државни власти” да се позанимаваат и со суштината на релевантната жалба од Конвенцијата и да дадат соодветно ослободување, иако на Договорните Држави им се дозволува некаква дискреција во однос на начинот на кој тие ја усогласуваат својата обврска по оваа одредба. Правниот лек треба да биде “ефикасен” како во пракса така и во закон (види *Вил против Лихтенштајн* [GC], бр. 2836/95, § 75, Европски Суд за Човекови Права 1999-VII).

25. Судот напомнува дека во жалбата на барателот Романската разузнувачка служба држи информации за неговиот приватен живот за архивирање и за користење, што се коси со Член 8 од Конвенцијата, што било неспорно “дискутабилна”. Тој имал поради тоа право на ефикасен домашен правен лек во рамките на значењето на Член 13 од Конвенцијата.

26. “Власта” во смисол на Член 13 не мора неопходно да биде судска власт во сите инстанции во прецизна смисла на зборот. Сепак, правата и

процедуралните гаранции што една власт ги поседува се релевантни за одредување на тоа дали правниот лек пред тоа е ефикасен (види пресуда Клас и Останатите што е цитирана погоре, п. 30, § 67).

Понатаму, онаму каде што е вмешан тајниот надзор, може да биде доволна објективна надзорна машинерија се додека мерките остануваат тајни. Само кога еднаш мерките ќе го разоткријат тоа правните лекови треба да му бидат на располагање на поединецот (ибид., п. 31, §§ 70-71).

27. Во конкретниот случај Владата тврдеше дека барателот можел да поднесе жалба врз основа на Член 54 од Одлуката бр. 31/1954. Од гледна точка на Судот, таквиот поднесок неможел да се прифати.

Прво, тој забележува дека Членот 54 од одлуката предвидува општа тужба во судовите, моделирана за заштита на не-парични права кои биле незаконски прекршени. Букурешкиот Апелациски Суд, меѓутоа, нагласил во својата пресуда од 25 ноември 197 дека Романската разузнувачка служба била овластена со домашен закон да држи информации за барателот што дошле од архивите на поранешните разузнувачки служби.

Второ, Владата не утврдила постоење на некаква домашна одлука која претставува преседан во случајот. Поради тоа не покажала дека таквов правен лек ќе бил ефикасен. Поради тоа, овој прелиминарен приговор од Владата треба да се отфрли.

28. Што се однесува до механизмите дадени во Закон бр. 187/1999, под предпоставка да Советот предвидува дека се поставени, Судот забележува дека ниту одредбите биле поткрепени од Владата ниту некои други одредби од тој Закон овозможуваат да се из земе чувањето, од агентите на Државата, на информациите за приватниот живот на едно лице или вистината за таквите информации. Механизмот за надзор утврден со членови 15 и 16 се однесува само на откривање на информациите за идентитетот на некои соработници и агенти на *Секуритате*.

29. Судот не бил информиран за некоја друга одредба од Романскиот закон што овозможува изземање на чувањето, од разузнувачките служби,

на информациите за приватниот живот на барателот или да ја побие вистината за таквите информации.

30. Судот последователно заклучува дека барателот бил жртва на прекршување на Членот 13.

IV. НАВОДНО ПРЕКРШУВАЊЕ НА ЧЛЕН 6 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

31. Барателот се пожалил на одбивањето на судовите да ги разгледаат неговите барања бидејќи трошоците и штетите му го ускратиле правото на суд, спротивно на Член 6 од Конвенцијата, кој вели:

“Во одредување на неговите граѓански права и обврски....., секој има право на..... сослушување..... од..... суд....”

32. Владата не направи поднесок.

33. Комисијата одлучи да ја разгледа жалбата по поопшта обврска, наметната на Државите со Член 13, за овозможување на ефикасен правен лек кој што ќе овозможи да се прават жалби за прекршувања на Конвенцијата.

34. Судот напомнува дека освен жалбата, разгледана погоре, немало правен лек според кој можело да се направи барање за измена или уништување на досието што содржи информации за него, барателот исто така се пожали дека Букурешкиот Апелациски Суд, иако според законот превзел барање за штетите и трошоците, не се владеел по предметот во пресудата од 25 ноември 1997.

35. Нема сомневање дека барањето на барателот за надокнада на непарична штета и трошоци било граѓанско барање во смисол на Член 6 § 1, а Букурешкиот Апелациски Суд имал надлежност да го направи тоа (види пресуда Робинсонови против Велика Британија од 23 септември 1997, *Извештаји* 1997-V, п. 1809, § 29).

Судот согласно тоа смета дека Апелацискиот Суд направил пропуст за правото на барателот за фер сослушување во рамките на Член 6 § 1 (види

пресуда Руиз Торија против Шпанија од 9 декември 1994, Серија А бр. 303-А, стр. 12-13, § 30).

36. Поради тоа исто така тука има прекршување на Член 6 § 1 од Конвенцијата.

V. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

37. Барателот побарал сатисфакција по Член 41 од Конвенцијата кој пропишува:

“Доколку Судот утврди дека имало прекршување на Конвенцијата или Протоколите од таму, и доколку интерниот закон наовозможува да се направи само делумна подготовка, Судот, ако е потребно, треба да и овозможи сатисфакција на оштетената страна.”

A. Оштета

38. Барателот побарал 20,000,000,000 Романски леи (ROL) во компензација за непарична оштета предизвикана од срамот поврзан со јавното обелоденување на погрешни и клеветнички информации за него и со одбивањето на властите со години да ја признаат грешката и да ја поправат.

39. Владата се спротивставила на ова барање, кое тие го сметале за неразумно, особено затоа што барателот не го покренал овој став пред домашните судови.

40. Судот го сврте вниманието на нејзината решена судска пракса информирајќи за чистиот факт дека барателот не се жалел за штетите пред домашен суд но му наложува на Судот да ги отфрли тие барања како да се неосновани отколку да ја попречува нивната допустливост. (види пресуда Де Вилде, Омс и Версип (De Wilde, Ooms and Versyp) против Белгија од 10 март 1972 (Член 50), Низа А бр. 14, стр. 9-10, § 20). Понатаму, Судот забележува во конкретниов случај дека, спротивно на она што Владата го тврди, барателот побарал надокнада кај домашните

судови за непарична штета што тој ја прифатил, во форма на плаќање на симболична сума од 1 Романска леа, барање кое не било упатено од Романските судови.

Тој забележува, понатаму, дека Букурешкиот Апелациски Суд ја прогласи наводната клеветничка информација за неточна и ништавна, со што делумно ги исполнува жалбите на барателот. Судот смета, меѓутоа, дека барателот требал всушност да ја прифати непаричната штета, поради постоење на еден систем со тајни досиеја спротивно на Член 8, поради немање никаков ефикасен правен лек, поради немање фер сослушување и исто така поради фактот дека неколку години поминале пред судот да има надлежност да ја прогласи клеветничката информација за ништавна и неважечка.

Тој поради тоа смета дека настаните за кои станува збор повлекле сериозно мешање на правата на г. Ротару и дека сумата од 50,000 Француски франци (FRF) ќе му овозможи фер оштета за прифаќање на непарична штета. Тој износ треба да се претвори во Романски леи со стапка применлива на датумот на исплатата.

В. Трошоци и издатоци

41. Барателот побарал исплата на ROL 38,000,00 (FRF 13,450) кои што тој ги распределува на следниот начин:

(a) ROL 30,000,00 за трошоци настанати во домашните судски постапки, вклучувајќи ROL 20,000,00 за патни трошоци и храна за посети на Иаши (Iași) и Букурешт и ROL 10,000,00 за ситни издатоци (марки, телефонски јавувања, фотокопирање, и т.н.);

(b) ROL 8,000,000 за трошоци настанати пред институциите на Конвенцијата, вклучувајќи ROL 6,000,000 за преводи и секретарски трошоци, ROL 1,000,000 за патни трошоци помеѓу Барлад и Букурешт и ROL 1,000,000 за Француска виза за синот на барателот.

42. Владата сметала дека претераната сума, особено што ја имал барателот, барало судење во одсуство на сите домашни судски постапки.

43. Судот повторува дека за да бидат вклучени трошоците согласно Член 41 од Конвенцијата, треба да се утврди дали тие навистина и всушност настанале и биле разумни во однос на квантумот (види, помеѓу другите власти, *Николова против Бугарија*) [GC], бр. 31195/96, § 79, Европски Суд за Човекови Права 1999-II). Во врска со ова, треба да се сфати дека Судот може да му ги досуди на барателот не само трошоците и издатоците настанати пред институциите во Стразбург туку и оние што настанале пред националните судови за спречување или оштета за непочитување на Конвенцијата што ја утврдил Судот. (види *Ван Гејсегем (Van Geyselghem) против Белгија* [GC], 26103/95, § 45, Европски Суд за Човекови Права 1999-I).

44. Судот забележува дека барателот не бил претставен пред домашните судови, дека тој го претставил својот случај пред Комисијата и дека во судските постапки пред Судот тој присуствувал на сослушувањето. Тој исто така забележува дека Советот на Европа му платил на г. Ротару сума во износ од FRF 9,759.72 по пат на правна помош.

Судот ја досудува целата сума побарана од барателот, т.е. FRF 13,450, без сумата веќе платена од Советот на Европа како правна помош. Разликата треба да се конвертира во Романски леи со стапка што се применува на датумот на исплатата.

В. Затезна камата

45. Судот смета дека таа соодветно треба да се усвои на законската каматна стапка што се применува во Франција на денот на усвојувањето на оваа пресуда, т.е. 2.74% годишно.

ПОРАДИ ТИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ

1. го *Отфрла* едногласно прелиминарниот приговор на Владата дека барателот не бил подолго жртва;

2. *ги спојува законските права* едногласно на прелиминарниот приговор на Владата за пропустот што ги исцрпила домашните правни лекови и *го отфрли* тоа едногласно по разгледување на законските права;
3. *Одлучи* со шеснаесет гласови на према еден дека имало прекршување на Членот 8 од Конвенцијата;
4. *Одлучи* едногласно дека имало прекршување на Членот 13 од Конвенцијата;
5. *Одлучи* едногласно дека имало прекршување на Членот 6 § 1 од Конвенцијата;
6. *Одлучи* едногласно
 - (а) дека обвинетата држава треба да му плати на барателот, во рок од три месеци, FRF 50,000 (пеесет илјади Француски франци) за непарична оштета и FRF 13,450 (тринаесет илјади четиристотини и пеесет Француски франци) за трошоци и издатоци, FRF 9,759.72 (девет илјади седумстотини пеесет и девет Француски франци седумдесет и две сантими) треба да се претворат во Романски леи со стапка применива на датумот на исплатата;
 - (б) дека проста камата со годишна стапка од 2.74% треба да се плати по завршување на погореспомнатиот тримесечен период се до исплатата;
7. *го отфрли* едногласно преостанатиот дел од жалбата на барателот само за сатисфакција.

Составено на Англиски и Француски јазик, и доставено на јавно сослушување во зградата на Човекови Права, Стразбург, на 4 мај 2000.

Лузиус Вилдхабер

(Luzius WILDHABER)
ПРЕТСЕДАТЕЛ

Мишел ДЕ САЛВИА

Генерален секретар

Во согласност со Членот 45 § 2 од Конвенцијата и Правило 74 § 2 од судскиот правилник, се додаваат подолунаведените мислења кон оваа пресуда:

- (a) се софпаѓа мислењето на г. Вилдхабер споено со она на г. Макарчук (Makarczyk), г. Турмен (Türmen), г. Коста, г-ѓа Тулкенс, г. Касадевал (Casadevall) и г-ѓа Вебер (Weber);
- (b) се совпаѓа мислењето на г. Лорензен;
- (c) делумно писмено неусогласување на г. Бонело (Bonello).

L.W.
M. de S.

СОВПАДНАТО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈАТА ВИЛДХАБЕР СО ОНА НА СУДИИТЕ МАКАРЧИК, ТУРМЕН, КОСТА, ТУЛКЕНС, КАСАДЕВАЛ И ВЕБЕР

Во конкретниот случај, барателот се пожали на прекршување на неговото право за почитување на неговиот приватен живот поради држење и користење, од Романската разузнавачка служба (RIS), на едно досие кое содржи лични информации, претежно од периодот 1946-48 год.

Во еден специфичен упис во досието пишува дека во 1937, за време на неговите студии (кога барателот всушност имал едвај 16 години), тој бил член на движењето “легионарен-тип” т.е. на едно екстремно-десничарско крило, националистичко, анти-Семитистичко и паравоено движење. Информацијата во овој упис, која била откриена во едно писмо од Министерството за внатрешни работи на крајот на 1990, било прогласено дека е грешка од Букурешкиот Апелациски Суд. Сепак, сеуште јасно стои забележано во архивите на Романската разузнувачка служба, каде што пресудата од 1997 година тука не се спомнува. Понатаму, не биле доделени никакви оштети ниту за трошоци ниту за оштети. Една парница за оштети против Романската разузнувачка служба била одлучена во 1994. Изгледа дека Романскиот закон сеуште не може да направи да може да се из земе држењето, од страна на Романската разузнувачка служба, на информациите за приватниот живот на барателот или да ја побие вистината за таквата информација, или да побара истата да се уништи.

Поради тоа, нашиот Суд утврди прекршување на Членовите 6, 13 и 6 § 1. Во согласност со судската пракса (види пресуда на Малон (Malone) против Велика Британија од 2 август 1984, Серија А бр. 82, стр. 36 и 38-39, §§ 80 и 87-88; пресудите за Круслин и Хувиг против Франција од 24 април 1990, Серија А бр. 176-А, стр. 24-25, §§ 36-37, и 176-Б, стр. 56-57, §§ 35-36; пресудата за Халфорд против Велика Британија од 25 јуни 1997, *Извештаји за пресуди и одлуки* 1997-III, п.1017, § 51; пресудата за Коп против Швајцарија од 25 март 1998, *Извештаји* 1998-II, п. 543, §§ 75-76; и *Аман против Швајцарија* [GC], бр. 27798/95, §§ 61-62 и 77-81, Европски Суд за Човекови Права 2000-II), тој утврди дека според правилата на домашниот закон може да се собираат такви информации кои влијаат на националната безбедност, да се снимаат и архивираат во тајни досиеја не даваат доволен степен на предвидливост. Држењето и користењето од Романската разузнувачка служба на информации за приватниот живот на

барателот поради тоа не биле “во согласност со законот”, така што Членот 8 бил прекршен. Јас целосно се потпишав на овие пресуди.

Меѓутоа, сакам да додадам дека во конкретниов случај - независно од адекватноста на правниот основ – имам сериозни сомнежи дека мешањето со правата на барателот продолжи една легитимна цел по Членот 8 § 2. Нема повеќе сомнеж во мојот ум дека мешањето не било потребно во едно демократско општество. Што се однесува до легитимната цел, Судот редовно е подготвен да прифати дека намерата препозната од Владата е легитимна доколку таа спаѓа во една од категориите утврдени во параграф 2 од Членовите 8 до 11. Меѓутоа, според мене, што се однесува до националната сигурност како во однос на други намери или цели, таму треба да има барем еден разумен и вистински линк помеѓу целта и мерките кои се мешаат во приватниот живот за целта да се гледа како легитимна. За да се разгледа повеќе или помалку индискриминираното собирање на информации што се однесуваат на приватниот живот на поединци во смисол на легитимна грижа за национална безбедност, по мое мислење, очигледно е проблематично.

Во случајот Ротару, податоците што се собирале во претходниот режим на еден незаконски и произволен начин, за активностите на едно момче и студент, се враќаат назад повеќе од педесет години, и во еден случај шеесет и три години, некои од информациите се погрешни, продолжуваат и понатаму да се чуваат во досие без соодветни и ефикасни заштити од злоупотреба. Не е на овој Суд да кажува дали овие информации треба да се уништат или дали исцрпните права за пристап и исправка треба да се гарантираат, или дали некој друг систем треба да се усогласува со Конвенцијата. Но, тешко е да се каже каква легитимна грижа за национална безбедност може да го оправда понатамошното чување на такви информации во овие околности. Јас поради тоа сметам дека Судот би требало да биде овластен да утврди дали оспорената мерка во овој случај не продолжила една легитимна цел во смисол на Член 8 § 2.

Оваа пресуда би требало да се смета за неопходна за да се утврди дали мерката за која станува збор била потребна во едно демократско општество, бидејќи тој тест зависи од постоењето на легитимната цел. Ако, меѓутоа, Судот претпочитал да го прифати постоењето на легитимната цел за национална безбедност, тоа би требало да потсети дека Државите не уживаат неограничена дискреција да ги подложат поединците на таен надзор или на систем на тајни досиеја. Интересот на една Држава за заштита на националната безбедност треба да биде усогласен со сериозноста на мешањето со правото на барателот за заштита на неговиот или нејзиниот приватен живот. Нашиот Суд постојано го нагласува “ризикот дека еден систем на таен надзор за заштита на националната безбедност ја поткопува или дури ја уништува демократијата заради нејзината одбрана.” (види пресуда Леандер против Шведска од 26 март 1987, Серија А бр. 116, п. 25, § 60; види исто така пресуда Клас и Останатите против Германија од 6 септември 1978, Серија А бр. 28, стр. 21 и 23, §§ 42 и 49, и *mutatis mutandis*, пресудата Чахал (Chahal) против Велика Британија од 15 ноември 1996, *Извештаји* 1996-V, стр. 1866-67, § 131, и пресудата за компанијата Тинели и санс Лтд (Tinnelly & Sons Ltd) и Останатите и МекЕлдиф (McElduf) и Останатите против Велика Британија од 10 јули 1998, *Извештаји* 1998-IV, стр. 1662-63, § 77). Поради тоа Судот треба да биде задоволен дека тајниот надзор на граѓаните е изричито потребен за заштита на демократските институции и дека таму постојат адекватни и ефикасни заштити од злоупотреба.

Во сите околности на овој случај и во духот на она што е кажано овде понапред во врска со легитимната цел, треба да се заклучи дека мешањето за кое се зборува не било ни од далеку потребно во едно демократско општество за да се постигне целта за националната безбедност.

Да резимираме тогаш, дури и ако постоела предвидлива правна основа во случајот Ротару, нашиот Суд морал да утврди прекршување на Член 8, било поради тоа што немало легитимна цел за продолжување на

злоупотреблив систем со тајни досиеја или поради тоа што таквото продолжување не било сосема потребно во едно демократско општество.

СОВПАДНАТО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈАТА ЛОРЕНЗЕН

Во овој случај јас гласав за заклучоците на мнозинството како и за нивните причини. Меѓутоа, ова не значи дека не се согласувам во суштина со она што е кажано во мислењето што се совпаѓа на судијата Вилдхабер за другите барања по Член 8 § 2. Причината зошто јас не се здружив е единствено таа што Судот постојано цени дека кога едно мешање со правата по Член 8 не е “во согласност со законот” не е потребно да се испитува дали другите барања од Член 8 § 2 се исполнети. Сметам дека тоа во суштина ја одржува таа пракса.

ДЕЛУМНО НЕУСОГЛАСЕНО МИСЛЕЊЕ НА СУДИЈАТА БОНЕЛО

1. Мнозинството утврди прекршување на Член 6, особено неговите одредби што се применливи на фактите на овој случај. Гласав со мнозинството во утврдување на други прекршувања на Конвенцијата, но не можам да ја подржам применливоста на Член 8.

2. Членот 8 го заштитува приватниот живот на поединецот. Во сржта на таа заштита лежи правото на секое лице да има поинтимни сегменти од неговото битие исклучени од јавна љубопитност и критичност. Постојат некои зони на нашето битие и во нашиот дух кои Конвенцијата бара да бидат заклучени. Не е легитимно да се истражуваат за, собирање, класифицирање или разоткривање на податоци кои се однесуваат на оние најинтимни сфери на активност, ориентација или пресуда, скриени зад ѕидовите на доверливоста.

3. Од друга страна, активностите кои што се, по нивната природа, јавни и кои всушност се хранат со публицитет, се вон заштита по Член 8.

4. Тајните податоци што ги држат државните служби за безбедност кои што барателот побарал да ги види се однесуваат всушност на: (а) активно членство на еден Аурел Ротару во политичко движење; (б) неговото барање да објави два политички памфлета; (в) неговото здружување во младинско движење на една политичка партија; и (г) фактот што тој немал криминално досие (види параграф 13. од пресудата).

5. Првите три точки од информацијата се однесуваат исклучително на јавни прогонувања. Еминентно јавни, би додал, во онаа мерка во која политичкиот и објавувачкиот активизам бара, и зависи од, максималниот публицитет за неговото постоење и успех. Записите не покажуваат дека барателот гласал за некоја посебна политичка партија – што, секако, требало да ја нападне неговата забранета зона на доверливост. Записите, во суштина, регистрираат како Аурел Ротару ја манифестирал јавно својата милитантност во јавни организации.

6. На кој начин чувањето на записи кои што се однесуваат на еминентни јавни прогонувања на поединецот го прекршуваат неговото право на приватност? Се додека сега Судот застапува беспрекорно по мое мислење, дека заштитата на Член 8 се проширува на доверливи работи, како што се медицински и здравствени податоци, сексуална активност и ориентација и семејно сродство, и по можност, професионални и деловни односи и други интимни делови во кои јавното навлегување би било незагарантира загрозување на природните бариери на сопственото јас. Јавниот активизам во јавна политичка партија има, би рекол, малку нешто заедничко со *ratio* кое што ја подигнува заштитата на приватноста во едно фундаментално човеково право.

7. Четвртиот елемент што се содржи во досието на барателот се однесувал на белешката дека тој немал криминално досие. Судот утврдил дури дека има прекршување на правото на приватност на барателот. Судот ги подвлече забелешките на службите за безбедност (вклучувајќи

и информации кои се стари повеќе од педесет години) кои содржеле криминално досие на барателот, и заклучи дека “таквите информации, кога систематски се собирале и чувале во едно досие кои го држеле агенти на Државата, спаѓа во делокругот на ‘приватен живот’ согласно Член 8 § 1 од Конвенцијата” (види параграф 44 од пресудата).

8. Ова, по мое мислење, го преценува опасно делокругот на Член 8. Тврдејќи дека чувањето на криминално досие на барателот од полициски власти (дури и кога, како во овој случај, докажува дека лицето нема криминално досие) се повикува на Член 8 може да има застрашувачко далечни последици, *vis-à-vis* “интересите за националната безбедност, јавна заштита и спречување на неред или криминал” – сите вредности кои што Член 8 изричито ги наведува за заштита.

9. Би прифатил, сепак за пожелно, дека со чувањето на криминални досиеја од полицијата може веројатно да дојде до мешање со правото на приватност, но би убрзал да додадам дека таквото мешање е оправдано во интерес на борбен криминал и на национална безбедност. Судот не утврди за потребно да го стори тоа.

10. Се рабира, мојата загриженост се фокусира само на цензурата од Судот за чувањето на криминални записи. Неоправданото и нелегитимно обелоденување на содржината на тие записи може да покрене прашања по Член 8.

11. Судот изгледа има дадено посебна тежина на фактот дека “некои од информациите се прогласени за погрешни и веројатно го навредуваат угледот на барателот” (види параграф 44 од пресудата). Овие работи поставуваат две одделни прашања: она за погрешна информација, и она за нејзината клеветничка природа.

12. Некои од податоците во досието за безбедност на барателот всушност се однесувале на друго лице со исто име на барателот, а не за него. Несомнено, таа информација се сметала за “погрешна” во поглед на барателот. Но дали неточноста што се однесува на работи од јавен домен

ја претвораат таа јавна информација во приватни податоци? Логиката позади оваа секвенца на пропозиции едноставно ме помина.

13. Повторно, немам потешкотија во потврдување дали “погрешните” подаоци за барателот чувани од безбедносните служби, биле единствено за да го нарушат неговиот углед. Сосема колебливо, Судот изгледа во последно време треба да се движи кон нотацијата дека “угледот” би можел да биде прашање под Член 8¹. Отворањето на Член 8 на овие нови видувања би додало возбудлива дополнителна димензија за заштита на човековите права. Но Судот, по мое видување, треба да се справува со оваа реформа фронтално, а не да се крие во неа, како полусенка на правото на заштита.

14. Дали јас ги споделив видувањата на мнозинството дека правото на приватност исто така ги заштитува исклучително јавните податоци, јас потоа би продлжил да тврдам дека постои прекршување на Член 8, бидејќи целосно се потпишав на заклучокот на Судот дека чувањето и користењето на информации од силите за безбедност за барателот не биле “во согласност со закон” (види параграф 57-63 од пресудата).